

VÁLOGATÁS
A KÖNNYEN ÉRTHETŐ NYELV
NEMZETKÖZI SZAKIRODALMÁBÓL

Szerkesztők:
Horváth Péter László és Ladányi Lili

VÁLOGATÁS
A KÖNNYEN ÉRTHETŐ NYELV
NEMZETKÖZI
SZAKIRODALMÁBÓL

Szerkesztők:

Horváth Péter László és Ladányi Lili

Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó
Szeged, 2021

A kötet az „SZTE JGYPK képzési portfólió fejlesztése,
Könnyen Érthető Információs Központ létrehozása a Szegedi Tudományegyetemen”
című program keretében készült.

Szerkesztők:

dr. Horváth Péter László

Ladányi Lili

Fordítók:

dr. Horváth Péter László (10., 12.)

Magyar Domonkos (6., 7., 8.)

Ótott-Kovács Réka (2., 4., 5.)

dr. Sárvári Tünde (9., 11.)

Nyelvi lektorok:

dr. Horváth Péter László (2., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 11.)

dr. Hosszu Tímea (6., 8.)

Ladányi Lili (2., 4., 5., 7)

dr. Sárvári Erzsébet Tünde (10.,12.)

Sallai Ilona Éva (10.,12.)

Felhasználási jogok:

- az IFLA (2010© International Federation of Library Associations and Institutions) engedélyével (2.)
 - a John Wiley & Sons engedélyével (4., 5., 6., 7., 8.)
- Copyright © 2020 John Wiley & Sons Ltd. All rights reserved. Minden jog fenntartva.
- Verlagshaus Römerweg GmbH, Wiesbaden engedélyével (9., 10.)

Olvasószerkesztő: *dr. Borsos-Szabó Ágnes*

A Könnyen Érthető Információs Központ logóját készítette: *Eszik Doloresz.*

Borító: *Csele Kmotrik Ildikó*

© dr. Horváth Péter László, Ladányi Lili

ISBN 978-615-5946-51-6 (nyomtatott)

SBN 978-615-5946-52-3 (on-line)

Kiadja: Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged

TARTALOM

dr. Horváth Péter, Ladányi Lili:

Szerkesztői előszó 7

Könyvtári Egyesületek és Szervezetek Nemzetközi Szövetsége (IFLA):

120 Irányelvek a könnyen olvasható szövegekhez 17

Fischborn Regina:

Válogatás a könnyen érthető kommunikáció nemzetközi szakirodalmából 46

Deborah Chinn, Claire Homeyard:

Können érthető és hozzáférhető információ értelmi sérült személyek számára: megéri? Metanarratív szakirodalmi áttekintés 70

Rebekah Joy Sutherland, Tom Isherwood:

A könnyen érthető kommunikáció (KÉK) használatának megalapozottsága értelmi sérült személyeknél – rendszerszintű szakirodalmi áttekintés 96

Anne-Marie Callus, Dorianne Cauchi:

Érdemi hozzáférés biztosítása információkhoz a könnyen érthető kommunikáció módszerével – esettanulmány 121

Susan Buell, Peter E. Langdon, Gabrina Pounds and Karen Bunning:

Nyílt, randomizált, kontrollált vizsgálat a nyelvi egyszerűsítésnek és a közvetítésnek az értelmileg akadályozott személyek könnyen érthető szövegek megértésére gyakorolt hatásáról. 139

Deborah Chinn:

Az egészségügyi konzultációk során értelmi sérült pácienseknek nyújtott könnyen érthető információ felhasználásának empirikus vizsgálata 166

Carola Nagel:

Hogyan készítsünk könnyen érthető szöveget? 201

Így készül a könnyen érthető fordítás. 205

Tanja Blum:

Állampolgárságra és demokrációra nevelés a gyakorlatban 211

Politika és könnyen érthető nyelv 222

SZERKESZTŐI ELŐSZÓ

A könnyen érthető nyelvhasználatról évről évre egyre több publikáció jelenik meg Magyarországon is. Idén vehettük kézbe a *Fogyatékoság és Társadalom* című, tudományos folyóirat 2021. évi 1. lapszámát. Az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar folyóiratának e számában tizenkettő, hazai kutatási eredményeket, innovatív programokat bemutató tanulmány jelent meg. Tíz tanulmány kifejezetten a könnyen érthető magyar nyelvről szól, további két tanulmány pedig a hozzáférhetőség egyéb kérdéseivel foglalkozik.²

Az SZTE Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó gondozásában megjelenő, jelen szöveggyűjteménnyel célunk, hogy betekintést nyújtsunk a könnyen érthető nyelv alkalmazásának nemzetközi világába.

„Cselekvésképtelenek lennénk a gyógypedagógiai gyakorlatban, ha cselekedeteinket nem szűrnénk át egy meghatározott emberkép filterén” (Haeberlin, 1996: 35).

Jelen szöveggyűjtemény összeállításakor és a szerkesztői előszó megírásakor emberképünket a fogyatékoság értelmezésének emberi jogi modellje jellemzi. Az emberi jogi megközelítés szerint a fogyatékos személyek jogok birtokosai, az emberi jogoknak más emberekkel azonos alapon alanyai (Chikán, 2007; Flowers, 2009). Az emberi jogi megközelítés egyik alapelve, hogy mindig a fogyatékos személyek emberi jogainak keretrendszerét kell kiindulópontnak tekinteni, s erre következetesen kell hivatkozni.

„Ez a keretrendszer rögzíti azokat a célkitűzéseket és egyetemes normákat, amelyekhez a törvények, irányelvek és beavatkozások hatásait mérni lehet” (Bokulic és Taneja, 2015: 11).

Vegyük tehát észre, hogy a „norma”, azaz az összehasonlítás, a viszonyítás alapja nem az ép test, hanem a fogyatékos személyt megillető emberi jog. A jog a norma, és a jog

1 Dr. Horváth Péter László mb. főiskolai docens, az SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet oktatója; Ladányi Lili tanársegéd, az SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet oktatója.

2 A folyóirat hivatkozott lapszáma elérhető itt: <http://fogyatekossagtudomany.elte.hu/index.php/2021-evi-1-szam/>

érvényesítésének akadályai jelentik a normától való eltérést, vagyis a fogyatékos életérzést (Degener, 2003; Pinto, 2016).

A fogyatékosügy területén ilyen keretrendszernek lehet és kell is tekintenünk a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezményt. Magyarország ezt a dokumentumot 2007-ben írta alá, ezzel jelezve csatlakozási szándékát. Majd ugyanabban az évben a magyar Országgyűlés egyhangú igen szavazattal, ellenszavazat nélkül a magyar jogrendszer részévé tette az ENSZ Egyezményt (2007. évi XCII. törvény). Az ENSZ Egyezmény 45. cikk (1) bekezdése szerint az Egyezmény a huszadik megerősítő vagy csatlakozási okirat letétbe helyezését követő harmincadik napon lép hatályba. A 22/2008. (V. 9.) KüM határozat alapján ez a nap 2008. május 3. napja volt.

Az ENSZ Egyezmény 3. cikk, általános alapelvek *f*) pontjában jelenik meg a *hozzáférhetőség* elve. Az alapelv értelmezését a 9. cikk segíti. Eszerint a részes államok megfelelő intézkedéseket tesznek – többek között – az *információhoz* és a *kommunikációhoz* való hozzáférés biztosítására. Az egyezmény 2. cikke alapján a kommunikáció fogalmába tartozik – egyebek mellett – az „egyszerű szöveg” (az angol eredetiben: “plain language”). Az egyezmény más cikkeiben előkerül a „könnyen olvasható információ” (az angol eredetiben „easy-to-read”) (9. cikk), illetve a „könnyen érthető információ” (az angol eredetiben „easy-to-understand”) (29. cikk) is. A „hozzáférés” és a „kommunikáció” fogalmának fentiek szerinti meghatározásaiból egyértelműen következik: amikor az ENSZ Egyezmény szövegében általános értelemben találkozunk a „hozzáférhetőség” vagy a „kommunikáció” szavakkal, akkor ezen szavak „könnyen érthető és könnyen olvasható információ” jelentésére is gondolnunk kell.

A könnyen érthető nyelv alkalmazására az ENSZ Egyezmény az élet négy területén hívja fel egyértelműen a figyelmünket. Ezek a véleménynyilvánítás és a szólás szabadsága, valamint az információhoz való hozzáférés (21. cikk), az oktatás (24. cikk), a politikai életben és a közéletben való részvétel (29. cikk), valamint a kulturális életben, üdülési, szabadidős és sporttevékenységben való részvétel (30. cikk).

Az egyenlő eséllyel hozzáférhető információ készítésének, a könnyen olvasható és könnyen érthető nyelv alkalmazásának a célja, hogy a sztenderd információk megértéséhez magas támogatást igénylő emberek (elsősorban értelmi sérült személyek) egyrészt másokhoz hasonló módon élvezhessék az olvasást, az emberiség kulturális javaihoz való hozzáférést, másrészt a megértett információk birtokában másokkal azonos alapon hozhassanak az életüket érintő döntéseket, és így gyakorolhassák az önrendelkezéshez fűződő emberi és állampolgári jogaikat.

Fontos tehát ismernünk az egyenlő eséllyel hozzáférhető információhoz kapcsolódó jogokat. Fontos azonban azt is megérteni, hogy a jogok a mindennapi életben akkor és csak akkor érvényesülnek, ha azok irányítják az emberek cselekedeteit; így az Ön cselekedeteit is. Az első lépés tehát a jogok megtanulása, tudatosítása. A második pedig az,

hogy felelősséget vállalunk, másképpen mondva konkrét feladatok elvégzését vállaljuk az adott jog mindennapi életben történő érvényesítéséért.

De hogyan is kezdjük hozzá?

A könnyen érthető és könnyen olvasható információ készítése nem könnyű feladat. Jelen szöveggyűjteménnyel a célunk az, hogy betekintést nyújtsunk ebbe a világba.

Az alábbiakban röviden szeretnénk ismertetni, hogy miről olvashat a Tisztelt Olvasó a továbbiakban.

A szöveggyűjtemény első szövege az IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions; magyarul: Könyvtári Egyesületek és Szervezetek Nemzetközi Szövetsége) 2010-ben megjelent irányelvi könnyen olvasható szövegekhez (Nomura és mtsai, 2010). Amikor könnyen érthető és könnyen olvasható kiadványt készítünk, vagy sztenderd szöveget fordítunk azonos nyelven belül könnyebben érthető nyelvi szintre, a munka során szabályrendszert használunk. A szabályrendszer célja, hogy alapelvekkel, iránymutatásokkal, konkrét szabályokkal segítse a fordítási vagy szövegalkotási folyamatot. A szabályrendszer ismerete, az annak alkalmazásában való jártasság elengedhetetlen feltétele az egyenlő eséllyel hozzáférhető információ készítésének. Tudni kell azonban, hogy nem egy, hanem több szabályrendszer is forgalomban van (Horváth, 2020). Magyarországon 2009 óta, hosszú éveken keresztül az Inclusion Europe ajánlásait alkalmaztuk (Inclusion Europe és Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége, 2009). Tettük ezt elsősorban azért, mert ehhez kötötte az Inclusion Europe a könnyen érthető és könnyen olvasható anyagok megjelölésére nemzetközi szinten használt és mára közismertté vált logó ingyenes használatát. Az Inclusion Europe 2020-ban úgy határozott, hogy ezt az ajánlást lecseréli az IFLA 2010-es irányelveire. Ezért fontosnak tartottuk, hogy ez a szabályrendszer magyar nyelven is elérhetővé váljon. A magyar nyelvű könnyen olvasható és könnyen érthető kiadványok készítésének több év alatt összegyűlt tapasztalatai alapján meg kell jegyeznünk, hogy a magyar nyelv sajátosságait nem veszi figyelembe sem az Inclusion Europe, sem az IFLA szabályrendszere. Vannak olyan, a nyelvtől független irányelvek, amelyeket bármely nemzeti nyelven készül, egyenlő eséllyel hozzáférhető kiadvány készítésekor figyelembe lehet és figyelembe is kell venni. Ugyanakkor vannak nyelvspecifikus szabályok is. Ezen felismerés miatt dolgozunk az SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézetében egy új, magyar nyelvű és a magyar nyelv sajátosságait is szem előtt tartó szabályrendszeren. Ennek megjelenése 2022-ben várható.

A második szöveget Fischborn Regina készítette. Tény, hogy a könnyen érthető nyelvről idegen nyelven (például angolul és németül) szinte könyvtárnyi mennyiségű szakirodalmi forrás áll rendelkezésre. A szerző ebből készített egy válogatást. **Az annotált**

bibliográfiából elsősorban tudományos folyóiratokban megjelent, mintegy 40 publikációról kaphatunk képet. A publikáció bibliográfiai adatait követően Fischborn Regina pár szóval bemutatja a szerzőt vagy a szerzőket, majd röviden összefoglalja a tanulmányok tartalmát. Ezzel a válogatással ahhoz szeretnénk támogatást nyújtani, hogy Ön könnyebben rátaláljon arra a cikkre, amit érdemes teljes terjedelmében is elolvasnia. Az írás mellékletében megtaláljuk a válogatásba bekerült szerzők, folyóiratok listáját, illetve kulcsszavak is segítik a tájékozódást. Így képet kapunk arról, hogy mely folyóiratokban van inkább esély arra, hogy a könnyen érthető nyelv alkalmazásával kapcsolatos cikkeket találhassunk, illetve támpontot kapunk ahhoz, hogy mely szerzők nevére érdemes az interneten rákeresni. A gyűjteménnyel elsősorban a téma iránt érdeklődő kutatóknak, szakdolgozatot készítő hallgatóknak szeretnénk támogatást nyújtani.

A harmadik és negyedik szöveg két, viszonylag friss szakirodalmi áttekintés. **Deborah Chinn és munkatársai (2017) a könnyen érthető és hozzáférhető információ egészségügy területén való hasznosíthatóságával és ennek létjogosultságával kapcsolatos 42 tanulmány eredményét szedték meghatározott szempontok alapján rendszerbe. Rebekah Joy Sutherland és Tom Isherwood (2016) pedig a könnyen érthető kommunikáció alkalmazásának hatékonyságát vizsgálta 11 tanulmány eredményeinek összevetésével.** Munkáik során elektronikus adatbázisokban kulcsszavas kereséssel, majd szűrők alkalmazásával jutottak vizsgálati mintáikhoz. Mindkét tanulmány egyetért abban, hogy az elmúlt években megnövekedett a hozzáférhető és könnyen érthető információ mennyisége, melyek készítését számos nemzetközi szinten is elfogadott irányelv segíti. Arról azonban még mindig keveset tudunk, hogy mennyire hatékonyak a könnyen érthető üzenetek, és mik azok a specifikus összetevők, melyek hatékonyra tehetik azokat. A szerzők következtetései alapján elmondhatjuk, hogy a könnyen érthető információ fontos eszköz az egyenlő esélyű hozzáférés biztosításában, de annak hatékonysága nagyban függ az egyénre szabottság mértékétől (például előzetes ismeretek figyelembevétele a szókincs vagy az illusztráció kapcsán), valamint a szöveg formátumától és nehézségi szintjétől. A szövegek a kutatómódszertan-oktatás szempontjából is jól hasznosíthatók; a szövegek elemzésén túl a hallgatók ötletet meríthetnek kutatási témákhoz, mintát kaphatnak egy szakirodalmi áttekintést nyújtó kutatás és kutatási beszámoló felépítésére.

Anne-Marie Callus és Dorianne Cauchi (2020) nevéhez fűződik az ötödik értekezés, melyben egy esettanulmányt ismerhetünk meg. Máltán értelmi sérült személyeknek nappali ellátást nyújtó intézményben megvalósított, fókuszcsoportos interjúkon és megfigyelésen alapuló kutatásuk bemutatja, hogy mely tényezők befolyásolják az értelmi sérült személyek számára nyújtott szolgáltatások igénybevétele során a könnyen olvasható és érthető dokumentumok használatát. Az esettanulmányban Bronfenbrenner (1979) ökoszisztéma-elméletének adaptált változatát alkalmazták,

melyben az ökoszisztéma mikrótól makróig terjedő elemzése lehetővé tette, hogy a könnyen olvasható és érthető információk ökoszisztémában betöltött szerepe kapcsán ne csak a munkatársak és a kliensek közti mikro-kölcsönhatásokat vegyék figyelembe, hanem azt a tágabb környezetet is, amelyben léteznek. A kutatás eredményei összhangot mutatnak más szakirodalmi eredményekkel abban a tekintetben, hogy a könnyen olvasható és érthető anyagok készítése és kiadása nem automatikus garancia arra, hogy az értelmi sérült személyek hozzáférnek az életüket befolyásoló információkhoz és meg is értik azokat. Az egyetemi hallgatók és a szakterületen dolgozók számára tanulságos lehet a tanulmány eredménye, mely rávilágít arra, hogy szakemberként mindig figyelemmel kell kísérni azokat a tágabb összefüggéseket, amelyekben a könnyen olvasható és könnyen érthető anyagokat alkalmazzuk, hiszen ezen anyagok/kiadványok használatakor az értelmi sérült személyekkel együtt dolgozók is szembesülhetnek különböző akadályokkal.

Susan Buell és munkatársai (2019) a hatodik tanulmányban **a felhasználók körében a külső és belső tényezőknél az adaptált, könnyen érthető egészségügyi információk megértésére gyakorolt hatását mérték.** Ennek érdekében 60 értelmileg akadályozott felnőtt vállalta, hogy részt vesz a kutatók által kidolgozott ún. Könnyen Érthetőségi Vizsgálatban, melyben különböző csoportokban vizsgálták a szövegek érthetőségét aszerint, hogy azok könnyen érthető nyelvezettel vagy anélkül készültek-e, illetve közvetítéssel vagy közvetítés nélkül történt-e a feldolgozásuk. A vizsgálat alapján elmondhatjuk, hogy önmagában sem a szöveg nyelvi bonyolultsága, sem a közvetítés nem jelentett számottevő változást az információk megértésében. A szövegek érthetőségének jelentős javulásában az olvasók nyelvi kapacitásához, szókincséhez és egyéni élettapasztalataihoz igazított közvetítés és az egyszerűsített szöveg együttes megléte bizonyult a leglényegesebb elemnek. Az utólagos tesztekéből kiderült, hogy az a csoport, amely egyszerűsített szöveget kapott közvetítéssel, lényegesen jobban teljesített, mint az a csoport, amelynek bonyolultabb nyelvezetű szöveg jutott a közvetítés mellett. A könnyen érthető üzenetek készítésekor általában a formai és tartalmi szabályok betartására fókuszálunk, ám ez a vizsgálat rávilágít arra, hogy kiemelt figyelmet kell fordítani az üzenet tartalmának a létrehozásakor az egyén nyelvi feldolgozó képességére is. Jó példaként szolgálhat ez a tanulmány az egyetemi hallgatók és más kutatóknak szándékozó személyek számára kvantitatív vizsgálatként, ugyanis hitelesen bemutatja, hogyan lehet egy reprezentatív és randomizált mintával dolgozó, a megbízhatósági vizsgálaton is jól teljesítő kutatást tervezni és lebonyolítani.

A hetedik tanulmányban Deborah Chinn (2020) arra keresi a választ, **hogy az egészségügyi konzultációk során az orvosok milyen körülmények között és hogyan vezetnek be a különböző könnyen érthető egészségügyi információs anyagokat**

értelmi sérült pácienseiknek, valamint hogyan fogadják azt az érintettek. Ennek érdekében videófelvetelek rögzítésével és elemzésével egymással nem összefüggő esettanulmányok sorozatát dolgozta fel. Az esettanulmányok alapját összesen 41 értelmi sérült páciens háziorvosnál vagy értelmi sérült emberek ellátására specializálódott szakembereknél tett látogatása adta. Bár a vizsgálat célja nem az egészségügyi dolgozók munkájának kritizálása volt, az eredmények rávilágítanak a rendszer hiányosságaira, és így az abban rejlő kiaknázatlan lehetőségekre is. Elmondhatjuk, hogy a könnyen érthető egészségügyi információk segíthetik a páciensek számára a megértést és a döntést, de figyelmet kell fordítani ezen anyagok alkalmazását kísérő interakciókra is, így elkerülve az értelmi sérült emberek választását és önállóságát aláásó gyakorlatokat. A bemutatott eredmények új tudásként szolgálnak azzal kapcsolatban, hogy a hozzáférhető egészségügyi szövegeket hogyan alkalmazzák az értelmi sérült emberek az egészségüggyel kapcsolatos cselekvéseikben, milyen kommunikációs gyakorlatok társulnak az alkalmazásukhoz, és milyen következménye van a használatuknak.

A szöveggyűjteményt négy, eredetileg német nyelven megjelent tanulmánnyal zárjuk (Netzwerk Leichte Sprache, 2021).

Az SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézetében „Könnyen Érthető Információs Központ” létrehozásán dolgozunk (Cziráki és mtsai, 2021). A 4 éves innovációs programot a magyar Kormány támogatja. A fejlesztés egyik sarkalatos pontja a könnyen érthető és könnyen olvasható anyagok érthetőségének és olvashatóságának az ellenőrzésére felkészítő, értelmi sérült személyeknek szóló képzési program és tananyag kidolgozása, illetve a képzés tényleges lebonyolítása (Bercse és mtsai, 2018). Tekintettel arra, hogy Magyarországon ilyen képzés még nem létezik, fontosnak tartottuk, hogy megismerjünk legalább egy németországi gyakorlatot (Horváth és mtsai, 2021). Az augsburgi CAB Caritas egyik szervezeti egysége, a Fachzentrum Leichte Sprache kínál ellenőri képzést, vezetője Christine Borucker.³ A háromnapos tanulmányút végén megállapodtunk abban, hogy lehetőséget biztosítunk a vendéglátók számára német nyelvű tanulmányaik magyar nyelvű fordításának megjelentetésére. Ennek az ígére-tünknek teszünk most eleget.

Az egyik szöveg a könnyen érthető anyagok készítésének lépéseit mutatja be (Nagel, 2021a). **A másik szöveg arról szól, hogy hogyan segíti elő a könnyen érthető kommunikáció az értelmi sérült emberek politikai életben való részvételét** (Blum, 2021a). **A harmadik (Nagel, 2021b) és a negyedik szöveg (Blum, 2021b)**

³ Az augsburgi Caritas és a Fachzentrum für Leichte Sprache működéséről itt tájékozódhat: <https://www.cab-b.de/produkte/fach-zentrum-fuer-leichte-sprache/>

pedig ezeknek a könnyen érthető és könnyen olvasható változata. Itt megjegyezzük, hogy az eredeti könnyen érthető német nyelvű szöveg megértését a német gondolkodásmódot tükröző képek támogatják. A fordítás készítésekor felmerült, hogy ezek a képek talán nem minden esetben fogják segíteni a magyar nyelvű olvasót a szöveg értelmezésében. Gondolkodtunk azon, hogy a magyar szöveghez saját képeket készítsünk-e. Végül úgy döntöttünk, hogy megőrizzük az eredeti képeket. Ez egyúttal lehetőség arra, hogy közösen gondolkodhassunk a szöveghez illeszkedő képek tulajdonságairól, illetve arról, hogy kell-e és lehet-e a képeket is „lefordítani”.

Szeretnénk, ha ezzel a szöveggyűjteménnyel hozzájárulhatnánk a gyógypedagógia alapképzési szakon, a gyógypedagógia és a gyógypedagógia-tanár mesterképzési szakon tanuló hallgatók ismereteinek elmélyítéséhez. Reméljük, hogy minden olyan egyetemi hallgató, illetve szakember megtalálja benne a számára érdekes és releváns tudást, aki a mindennapi munkáját értelmi sérült személyekkel végzi vagy a mindennapi munkájában találkozik értelmi sérült emberekkel is. Bízunk abban, hogy a szövegek tudományos viták témáivá válhatnak, új kutatásokhoz és publikációkhoz vezethetnek.

Végezetül szeretnénk köszönetet mondani az egyetlen magyar szerzőnek: Fishborn Reginának; a szövegek fordítóinak: Magyar Domonkosnak, Ótott-Kovács Rékának és Sárvári Tündének; a fordítások nyelvi lektorainak: Hosszu Tímeának, Sallai Ilonának és Sárvári Tündének⁴. Külön hálával tartozunk Christine Boruckernek, az augsburgi Caritas munkatársának és a Fachzentrum für Leichte Sprache csapatának⁵. Köszönjük a szöveggyűjteményben közzétett szövegek felhasználói jogának megszerzésében nyújtott támogatását Farkasné Antal Anikónak, az SZTE Beszerzési Igazgatóság munkatársának, illetve Porkoláb Mihálynak, aki a háttérben a pénzügyek intézésével segítette a szöveggyűjtemény megjelenését. A kiadvány olvasószervezői és a korrektori feladatainak ellátásában Borsos-Szabó Ágnes nyújtott pótolhatatlan támogatást. A nyomdai előkészítésért és a kiadásért dr. Forró Lajos főiskolai docens úrnak, az SZTE Juhász Gyula Pedagógus-képző Kar közkapcsolati dékánhelyettesének tartozunk hálával. Végezetül mindenkinek szeretnénk köszönetet mondani, akit név szerint nem említettünk, de hozzájárult ahhoz, hogy elkészüljön és a Tisztelt Olvasók kezébe kerüljön ez a nemzetközi kutatási eredményeket, innovációkat Magyarországon első ízben bemutató szöveggyűjtemény.

⁴ Szerkesztői megjegyzés: a szövegek nyelvi lektorálásában közreműködtek jelen szerkesztői előszó szerzői is.

⁵ Az augsburgi Caritas és a Fachzentrum für Leichte Sprache működéséről itt tájékozódhat: <https://www.cab-b.de/produkte/fach-zentrum-fuer-leichte-sprache/>

Irodalomjegyzék

- a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény
- a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény 2–3. §-ainak hatálybalépéséről szóló 22/2008. (V. 9.) KüM határozat
- Bercse L., Czakó T., Horváth P. L. & Sallai Ilona (2018). Könnyen érthető kommunikáció: ellenőrzés – lektorálás. In Gereben F., Bíró R., Cserti-Szauer Cs. et al. (szerk.), *Gyógypedagógia dialógusban : Fogyatékossgal élő gyermekek, fiatalok és felnőttek egyéni megsegítésének lehetőségei*. Budapest: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete. 152–158. <https://edit.elte.hu/xmlui/handle/10831/39269> (letöltve: 2021.09.20.).
- Blum, T. (2021). Politische Bildung in der Praxis. In Netzwerk Leichte Sprache e.V. (Hrsg.), *Leichte Sprache verstehen. Mit Beispielen aus dem Alltag, Tipps für die Praxis und zahlreichen Texten in Leichter Sprache*. Wiesbaden: S. Marix. 109–119.
- Blum, T. (2021). Politik und Leichte Sprache. In Netzwerk Leichte Sprache e.V. (Hrsg.), *Leichte Sprache verstehen. Mit Beispielen aus dem Alltag, Tipps für die Praxis und zahlreichen Texten in Leichter Sprache*. Wiesbaden: S. Marix. 237–281.
- Bokulic, S. & Taneja, P. (2015). *Emberi jogi megközelítések a fejlesztési nevelésben. Kézikönyv az új európai uniós tagállamok aktivistái számára*. London: Minority Rights Group International.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by nature and design*. Cambridge, Massachusetts, and London, England: Harvard University Press.
- Buell, S., Langdon, E. P., Pounds, G. & Bunning, K. (2019). An open randomized controlled trial of the effects of linguistic simplification and mediation on the comprehension of “easy read” text by people with intellectual disabilities. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, (33) 2:219–231. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/jar.12666>
- Callus, A-M. & Cauchi, D. (2020). Ensuring meaningful access to easy-to-read information: A case study. *British Journal of Learning Disabilities*, (48) 2:124–131. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/bld.12306>
- Chikán Cs. (2007). *Emberi jogi megközelítés a 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett ENSZ egyezményben és a hazai jogszabályokban*. Kézirat.
- Cziráki Zs., Horváth P. L., Ladányi L. et al. (2021). Könnyen Érthető Információs Központ (KÉIK) létesítése a szegedi Gyógypedagógus-képző Intézetben. *Fogyatékossgal és Társadalom*, (7) 1:16–21. <https://doi.org/10.31287/FT.hu.2021.1.2>
- Chinn, D. (2020). An empirical examination of the use of Easy Read health information in health consultations involving patients with intellectual disabilities. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, (33) 2:232–247. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31475419/> (letöltve: 2021.09.20.).
- Chinn, D. & Homeyard, R. M. C. (2017). Easy read and accessible information for people with intellectual disabilities: Is it worth it? A meta-narrative literature review. *Health Expectations*, (20) 6:1189–1200. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27862757/> (letöltve: 2021.09.20.).

- Degener, T. (2003). Behinderung als rechtliche Konstruktion. In P. Lutz, T. Macho, S. G. Staube & H. Zirden (Hrsg.), *Der (Im-)Perfekte Mensch. Metamorphosen von Normalität und Abweichung*. Bonn: Böhlau Verlag. 448–467.
- Flowers, N. (szerk.) (2009). *Igen! Emberi jogok. A fogyatékossgal élő személyek jogai. Képzési kézikönyv*. Budapest: Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége.
- Haeberlin, U. (1996). Gyógypedagógia és emberkép. In Gaál Éva (szerk.), *Emberkép gyógypedagógusoknak – Szemlénygyűjtemény az emberkép tanulmányozásához*. Budapest: Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola. 34–54.
- Horváth P. L. (2020). *A könnyen érthető kommunikációs képzési programok képzésfejlesztésének története Magyarországon a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény tükrében*. Doktori disszertáció. Eger: Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola.
- Horváth P. L., Magyar A. M., Ladányi L. & Magyar Á. (2021). Tanulmányúton jártunk a Caritas Augsburg (CAB) szervezetnél. *Gyógypedagógiai Szemle*, (49) 2–3:231–234. <https://doi.org/10.52092/gyosze.2021.2-3.10>
- Inclusion Europe és Értelmi Fogyatékossgal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége (2009). *Az egész életen át tartó tanulás oktatóinak képzése*. Brüsszel – Budapest: Inclusion Europe – Értelmi Fogyatékossgal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége.
- Nagel, C. (2021a). Wie ein Text in Leichter Sprache entsteht. In Netzwerk Leichte Sprache e.V. (Hrsg.), *Leichte Sprache verstehen. Mit Beispielen aus dem Alltag, Tipps für die Praxis und zahlreichen Texten in Leichter Sprache*. Wiesbaden: S. Marix. 43–46.
- Nagel, C. (2021b): So wird eine Übersetzung in Leichte Sprache gemacht. In Netzwerk Leichte Sprache e.V. (Hrsg.), *Leichte Sprache verstehen. Mit Beispielen aus dem Alltag, Tipps für die Praxis und zahlreichen Texten in Leichter Sprache*. Wiesbaden: S. Marix. 229–235.
- Netzwerk Leichte Sprache e.V. (Hrsg.) (2021). *Leichte Sprache verstehen. Mit Beispielen aus dem Alltag, Tipps für die Praxis und zahlreichen Texten in Leichter Sprache*. Wiesbaden: S. Marix.
- Nomura, M., Nielsen, G. S. & Tronbacke, B. I. (2010). *Guidelines for easy-to-read materials*. Hága: International Federation of Library Associations and Institutions. <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/636/1/ifla-professional-reports-nr-120-en.pdf> (letöltve: 2021.09.21.).
- Pinto, P. C. (2016). Rethinking Disability as a Human Rights Issue. In P. Devlieger, B. Miranda-Galarza, S. E. Brown & M. Strickfaden (szerk.), *Rethinking Disability. Word Perspectives in Culture and Society*. Antwerp – Apeldoorn: Garant. 207–226.
- Sutherland, Rebekah Joy & Isherwood, Tom (2016). The Evidence for Easy-Read for People With Intellectual Disabilities: A Systematic Literature Review. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, (13) 4:297–310. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/jppi.12201>

Budapest, 2021. október 1.

A Szerkesztők